

Exkurze do nanosvěta aneb Výlet za EM a SPM

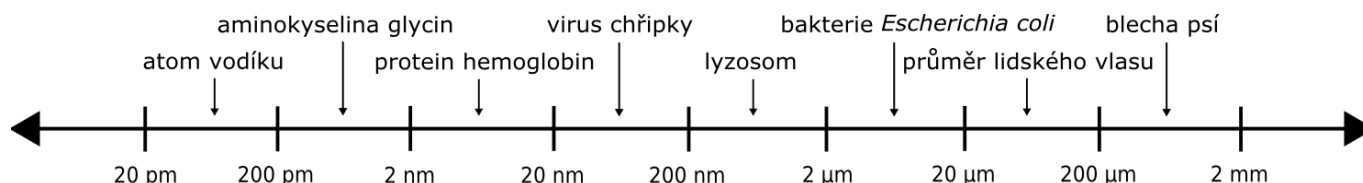
POSTTEST

1. Šipkou označ, kde se na ose nachází:

- nejmenší rozměr rozlišitelný za běžných světelných podmínek pouhým okem
- nejmenší rozměr rozlišitelný světelným mikroskopem
- nejmenší rozměr rozlišitelný elektronovým mikroskopem (TEM)

Nápověda: Všechny výše zadané rozměry maximálního rozlišení lze vyjádřit jako $2 \cdot 10^{-x}$ m.

Poznámka: $1 \text{ pm} = 10^{-12} \text{ m}$

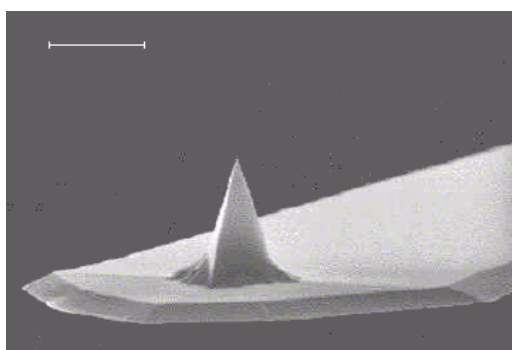

2. Vyber správná tvrzení.

Elektronový mikroskop (EM), stejně jako každý mikroskop, slouží k pozorování a zvětšování velmi malých a blízkých předmětů. EM je konstrukčně podobný světelnému mikroskopu (SM). Na rozdíl od SM však EM využívá k zobrazování předmětů proud **fotonů / elektronů**. Vlnovou délku **fotonu / elektronu** lze regulovat tak, aby byla mnohem **menší / větší** než vlnová délka viditelného světla. Proto je i nejmenší rozměr rozlišitelný EM (tj. rozlišovací mez EM) až 1000x **menší / větší** než u SM.

3. Na obrázku je hrot z Si_3N_4 a pružné raménko (úsečka na obr. představuje $5 \mu\text{m}$). Takovýto a podobné hroty používají AFM a STM, které patří do skupiny mikroskopických metod, sloužících k 3D studiu struktury povrchu vzorků, označované jako SPM.

(Obrázek převzat z prezentace P. Jandy, 2007.)

a) Jak se nazývá skupina mikroskopických metod označovaná zkratkou SPM?

SPM .....

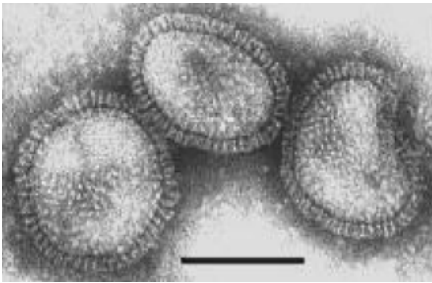
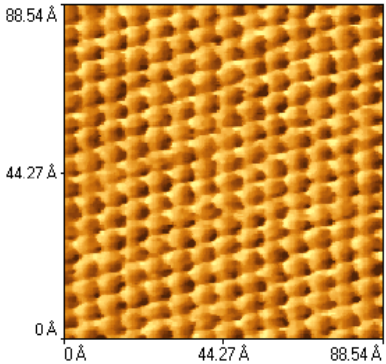
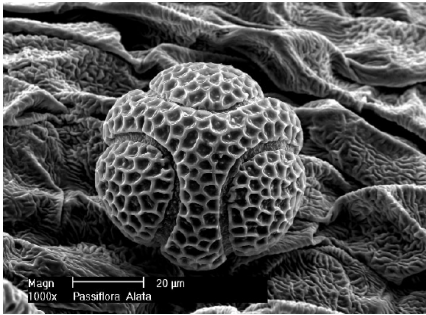
b) Stručně popiš princip funkce těchto metod.

4. **Doplň.**

Činnost mikroskopu STM je založena na tzv. .... jevu. Tento jev je typickým projevem vlnové povahy elektronu. Ve zkratce jde o to, že elektron může s určitou (malou) pravděpodobností proniknout bariérou, aniž by k tomu měl dostatečnou energii.

5. **Rozhodni, pomocí kterého mikroskopu byl daný obrázek pořízený, a zdůvodni proč.**

(Obrázky převzaty z <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/ICTVdb/Images/Safrica/flu3s.htm>, prezentace P. Jandy, 2007 a <http://www.passionflow.co.uk/passiflora-passion-flower-SEM.htm>.)

Mikroskopický objekt	Výběr mikroskopu	Zdůvodnění výběru
 <p data-bbox="193 808 536 875">virus chřipky (úsečka představuje 100 nm)</p>	<p data-bbox="679 674 847 707">SM x EM</p>	
 <p data-bbox="284 1305 443 1339">povrch slídy</p>	<p data-bbox="659 1104 868 1137">STM x AFM</p>	
 <p data-bbox="196 1697 528 1765">pylové zrno mučenky obří (úsečka představuje 20 μm)</p>	<p data-bbox="659 1552 868 1585">TEM x SEM</p>	